

14.04.2020

Asia/3

§ 77

Osallisuussuunnitelman väliarviointi

HEL 2018-012860 T 00 01 00

Päätös

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti merkitä tiedoksi kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vuosien 2019–2021 osallisuussuunnitelman ja osallisuuden kehittämisen kohteiden väliarvioinnin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta korostaa, että päiväkotien, peruskoulujen, ammattikoulujen ja lukioiden henkilökunta ja opiskelijat tulee ottaa nykyistä kokonaisvaltaisemmin ja aidosti mukaan perusparannusten ja uudisrakennusten suunnitteluun.

Käsittely

Vastaehdotus:

Vesa Korkkula: Lisätään päätösehdotukseen:

"Kasvatus- ja koulutuslautakunta korostaa, että päiväkotien, peruskoulujen, ammattikoulujen ja lukioiden henkilökunta ja opiskelijat tulee ottaa nykyistä kokonaisvaltaisemmin ja aidosti mukaan perusparannusten ja uudisrakennusten suunnitteluun."

Kannattaja: Petra Malin

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi Vesa Korkkulan tekemän vastaehdotuksen yksimielisesti ilman äänestystä.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Virve Vakiala, vuorovaikutusasiantuntija, puhelin: 310 86722
virve.vakiala(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Osallisuussuunnitelman väliarviointi
- 2 Osallisuussuunnitelman väliarviointi esitys

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päättää merkitä tiedoksi kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vuosien 2019–2021 osallisuussuunnitelman ja osallisuuden kehittämisen kohteiden väliarvioinnin.

Esittelijän perustelut

Osallisuus- ja vuorovaikutusmalli

Helsingin kaupunkistrategian 2017–2021 keskiössä on asukkaiden osallisuuden edistäminen. Strategiallaan Helsinki vahvistaa asemaansa osallisuuden ja avoimuuden edelläkävijänä. Helsingin kaupungin osallisuuden periaatteet on kirjattu Helsingin kaupungin hallintosääntöön, jolloin ne sitovat koko kaupunkiorganisaatiota.

Helsingin kaupunki on määrittänyt osallisuuden periaatteiksi:

- yksilöiden ja yhteisöjen osaamisen ja asiantuntijuuden hyödyntämisen
- omaehtoisen toiminnan mahdollistamisen
- yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien luomisen.

Kaupunginhallitus päätti 13.11.2017, että Helsingin osallisuus- ja vuorovaikutusmalli arvioidaan valtuustokauden aikana kaupunginhallituksessa. Lisäksi kaupunginhallitus kehotti toimialalautakuntia samassa yhteydessä osaltaan raportoimaan osallisuuden toteutumisesta. Helsingin kaupungin osallisuus- ja vuorovaikutusmallin kokonaisuuden väliarviointiraportti käsiteltiin osana valtuustokauden puoliväliarviointia valtuustoseminaarissa 13.–14.6.2019.

Osallisuussuunnitelman väliarviointi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi 18.12.2018 toimialan osallisuussuunnitelman vuosille 2019–2021. Suunnitelma määrittelee osallisuuden toteuttamisen keskeiset osa-alueet, kehittämisen lähtökohdat ja päätoimenpiteet toimialalla.

Samalla lautakunta linjasi, että osallisuussuunnitelman periaatteita käytetään yhtenä ohjenuorana, kun kehitetään kasvatuksen ja koulutuksen palveluja. Tarkemmista toimenpiteistä sovitaan johtoryhmässä vuosittain talousarvion ja toimintasuunnitelman tekemisen yhteydessä.

Kaupunginhallitus on kehottanut 13.11.2017 toimialalautakuntia raportoimaan osallisuuden toteutumisesta kaupunkistrategian arvioinnin yhteydessä valtuustokauden puolella välissä. Toimialat raportoivat osallisuussuunnitelman toteutumisesta säännöllisesti apulaispormestarille sekä toimialalautakunnalle.

Osallisuuden edistäminen Helsingin kaupungin osallisuusmallin mukaisesti 2019

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan osallisuussuunnitelman tavoitteiden edistäminen jaetaan kaupunkiyhteisesti määritettyihin osaluueisiin:

- Kaupunkilaisten tiedon ja osaamisen hyödyntäminen
- Yhdenvertainen kaupunkilaisten osallisuus
- Alueellinen vaikuttaminen
- Kaupunkilaisten omaehtoinen toiminta
- Asioinnin asiakaskeskeisyys
- Osallisuutta tukevat rakenteet

Kaupunkilaisten tiedon ja osaamisen hyödyntäminen

Asiakaslähtöisyys ja osallisuus sekä viestintä ja vuorovaikutus ovat kasvatuksen ja koulutuksen toimialan strategiakauden osaamisen kehittämissuunnitelman painopisteitä. Toimialalla on useita erilaisia vakiintuneita verkostomaisen työskentelyn ja vertaisoppimisen rakenteita, kuten asiantuntijaopettajaverkostot, tutoropettajatoiminta, tiimi- ja yhteisopettajuus, vertaismentorointi, yhteistoimintafoorumit ja osaamisen kehittämisen verkosto. Lisäksi verkostomainen toimintatapa ja osaamisen jakamisen periaate on sisällytetty osaan henkilöstön osaamisen kehittämisen hankkeista.

Henkilöstön verkostomaista työskentelytapaa edistetään jatkamalla jo olemassa olevien rakenteiden toimintaa ja jatkuvan arvioinnin kautta kehittämällä niitä sekä luomalla uusia rakenteita. Vertaisoppimisen kehittämistä jatketaan niin, että toisilta oppimisesta ja osaamisen jakamisesta tulee näkyvä ja mallinnettu osa toimialan työkulttuuria.

Kaupunkilaisten tietoa ja osaamista hyödynnetään kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla entistä laajemmin ja aktiivisemmin. Kaikkiin palvelukokonaisuuksiin ja hallintoon valmisteltiin vuonna 2019 asiakaskokemuskyselyt, joiden tekemiseen ovat osallistuneet henkilökunta, huoltajat ja oppijat. Kaikissa kyselyissä toistuvat yhteiset neljä teemaa: osallisuus, palvelukokemus, tavoitettavuus sekä palvelun toteutuminen / odotusten täytyminen. Varhaiskasvatuksen, työväenopistojen ja hallinnon kyselyt toteutettiin vuonna 2019 ja muiden palvelukokonaisuuksien kyselyt keväällä 2020. Huoltajilta, oppijoilta ja hallinnon henkilökunnalta saatua palautetta hyödynnetään palveluiden kehittämisessä ja saatu palaute viestitään vastaajille.

Kaupunkilaisten yhdenvertaisten mahdollisuuksien edistäminen

Yhdenvertaiset mahdollisuudet ja saavutettavat palvelut kuuluvat kaikille kaupunkilaisille. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on yhdenvertaisuutta edistetty osallisuussuunnitelman aikana monin eri tavoin. Syksyllä 2018 koulunsa aloittaneet 1.-luokkalaiset aloittivat A1-kielen opis-

kelun. Syksyllä 2019 lautakunta päätti, että A2-kielen aloittamista varhennetaan alkavaksi 2.-vuosiluokalla syksyllä 2020.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vetämässä, toimialayhteisessä Mukana-ohjelmassa edistetään kaupunkilaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia kehittämällä systeemisiä malleja lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn. Ohjelmassa on vuoden 2018 aikana ollut mukana neljä nuorta yhteensä viiden kuukauden ajan toimimassa nuoruuden asiantuntijoina ja auttamassa ohjelman käynnistämisessä ja rakentamisessa. Mukana-ohjelmassa on yhteensä 32 toimenpidettä kaikilta kaupungin toimialoilta. Näistä 28 on käynnissä ja neljä valmistelussa. Valmistelussa olevat toimenpiteet on tarkoitus saada käyntiin kevään 2020 aikana.

Yhdenvertaisia mahdollisuuksia on edistetty myös oppimisen ja hyvinvoinnin tuessa. Kaikille sopivaa inklusiivista varhaiskasvatusta ja perusopetusta on kehitetty yhdessä pilottikoulujen ja -päiväkotien kanssa syksystä 2018. Esi- ja perusopetuksen tuen päätösprosessin leanaus aloitettiin joulukuussa 2019.

Stadin ammatti- ja aikuisopiston oppimisen tuen palvelujen rakenteita ja prosesseja kehitettiin vastaamaan ammatillisen koulutuksen lainsäädännön muutosta sekä Stadin ammatti- ja aikuisopiston uutta pedagogista toimintatapaa. Erityisopettajan roolia vahvistettiin jatkuvan haun ohjaus- ja hakupäivissä. Hyvien käytänteiden jakamiseksi on perustettu Helsingin ammatillisten oppilaitosten ammatillisen erityisopetuksen verkosto.

Jokaisessa kaupungin lukiossa on oma, päätoiminen erityisopettaja vuoden 2019 alusta alkaen. Lukioiden erityisopettajan ja aineenopettajan yhteistyön hyviä käytänteitä on koottu ja kehitetty edelleen lukioiden eri tarpeiden mukaisesti vuonna 2019.

Hyvinvoinnin edistämiseksi kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on otettu käyttöön toimintatapoja, jotka auttavat opiskelijoita luomaan sosiaalisia suhteita, vähentävät yksinäisyyttä, helpottavat ulkopaikkakuntalaisten asettumista Helsinkiin ja antavat vertaistukea erilaisiin tilanteisiin. Syksyllä 2019 sisäisesti viestitty kiusaamisen vastainen ohjelma - KVO13 sisältää monia hyvinvointia lisääviä ja syrjimistä ehkäiseviä toimia, joita on suunniteltu yhdessä oppilaiden kanssa.

Jokaisessa peruskoulussa on laadittu lain edellyttämät tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat, joita arvioidaan 1–3 vuoden välein.

Yhdenvertaisuuden edistämiseksi maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelmassa on kehitetty monikielistä viestintää. Ohjelmassa tuotettiin vuodenvaihteessa 2019–2020 Koulu tutuksi -

opas huoltajille usealla eri kielellä (arabia, englantia, somali, suomi, ruotsi ja venäjä).

Suomi ja Helsinki ovat sitoutuneet YK:n Agenda 2030 -sopimukseen. Toimialalla on koottu Agenda 2030 toteutuneita toimenpiteitä liittyen tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen, kiertotalouteen, biodiversiteettiin ja ilmastotoimenpiteisiin. Kaupungin Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelma tukee Agenda 2030 tavoitteiden edistämistä liittyen ympäristökasvatukseen edistämiseen ja kehittämiseen mm. ilmastovaihtamisen ja ilmastotietoisuuden lisäämisellä.

Alueellisen vaikuttamisen vahvistaminen

Toimialan tavoitteena on, että oppimisen paikat ovat vetovoimaisia ja yhteisöjä vahvistavia lähipalveluita. Toimialan tilahankkeissa alueellista vaikuttamista on kehitetty tekemällä tilaverkkotarkastelua yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan ja kuntalaisten kanssa. Lisäksi kaikissa uusissa rakennushankkeissa on huomioitu, että asukkaiden ilta- ja viikonloppukäyttö on tiloissa mahdollista. Uusien tilojen valmistuessa päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten tiloja tulee lisää asukkaiden ilta- ja viikonloppukäyttöön.

Kodin ja päiväkodin tai koulun alueellista yhteistyötä varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisella asteella on kehitetty järjestämällä esimerkiksi varhaiskasvatuksessa huoltajille mahdollisuus osallistua varhaiskasvatussuunnitelman päivittämiseen sekä asiakaskokemuskyselyiden suunnitteluun. Huoltajia on myös kuultu asiakastietojärjestelmän kehittämisessä. Huoltajien osallisuutta edistävät toimenpiteet on kirjattu varhaiskasvatyksiköiden toimintasuunnitelmiin ja toteutumista arvioidaan vuosittain.

Kymmenessä koulussa on käynnissä Kouluvalmentaja-kokeilu vuosina 2018–2020. Kouluvalmentajien tehtävänä on mm. edistää koulun ja kodin yhteistyötä sekä oppimaan oppimisen ja osallisuuden taitoja.

Maahanmuuttajaperheiden ja varhaiskasvatuksen sekä koulujen välistä yhteistyötä on vahvistettu usealla tavalla. Monikielisiä ohjaajia toimii varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisella asteella yhteensä 16 ja heidän tehtävänä on oppijoiden tukeminen sekä maahanmuuttajaperheiden kodin ja koulun tai päiväkodin välisen yhteistyön edistäminen. Kotoutumisen tukimalli on kehitetty palvelumuotoiluprosjektissa yhdessä maahanmuuttaja perheiden, henkilökunnan ja järjestöjen kanssa vuonna 2019. Tukimallin tavoitteena on tuottaa hyvä alku hiljattain maahan muuttaneille perheille ja oppijoille heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa. Kaikille avoimessa, tammikuussa 2019 Stoassa järjestetyssä Tervetuloa kouluun -

tapahtumassa järjestettiin Wilma-neuvontaa ja ohjausta usealla kielellä maahanmuuttajaperheille.

Lukion opetussuunnitelman uudistustyöhön osallistui 60 lukiolaista 2019. Lukiodien opiskelijakuntien hallituksia on kuultu opetussuunnitelman yhteisen osan lukujen osalta. Yläkoululaisten huoltajille on järjestetty kaksikielinen LOPS2021 -vanhempainilta.

Alueellista vaikuttamista vahvistettiin ottamalla vanhempainyhdistysten kattojärjestön Helsingin vanhemmat ry:n (Helvary) johtokunta mukaan palveluverkkosuunnittelun periaatteiden valmisteluun.

Asukkaiden omaehtoisen ja -aloitteisen vaikuttamisen ja toiminnan vahvistaminen

Kaupunkilaisten omaehtoista toimintaa on kehitetty nuorten osallistuvan budjetoinnin osalta ottamalla osallistuva budjetointi käyttöön kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla. Äänestysalusta ja äänestysaika yhdistettiin osallistuvassa budjetoinnissa ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan RuutiBudjetissa. Osallistuvassa budjetoinnissa äänesti kaupungin suomenkielisten peruskoulujen 6.–9.-luokkalaista 3952 oppijaa, ruotsinkielisten peruskoulun 6.–9.-luokkalaista 427 oppijaa ja kaupungin lukioissa 1136 oppijaa.

Osallistumisen ja vaikuttamisen taitojen edistämistä tarkastellaan kasvatuksen ja koulutuksen toimialan osallisuussuunnitelmassa myös henkilöstön osaamisen kehittämisen näkökulmasta: kehittämällä henkilöstön osaamista näissä teemoissa voidaan vaikuttaa myös oppijoiden taitojen kehittymiseen osallistumisen ja vaikuttamisen taidoissa.

Henkilöstölle järjestettiin vuoden 2019 aikana osallistavien menetelmien käyttöön liittyviä fasilitointikoulutuksia sekä viestinnän ja vuorovaikutuksen kehittämiseen liittyviä tilaisuuksia, koulutuksia ja webinaareja. Henkilöstön osaamisen kehittämisen verkostossa on keskusteltu henkilöstön osaamisen kehittämisen tarpeista liittyen osallisuuteen ja osallistumisen sekä vaikuttamisen taitoihin.

Asiain asiakaskeksyyden ja asiakaskokemuksen kehittäminen

Tavoitteena on, että toimialan digitaaliset palvelut helpottavat käyttäjävälisyydellään asiakkaiden arkea. Asiain asiakaskeksyyttä ja asiakaskokemusta on tietohallinnossa kehitetty aloittamalla elokuussa 2019 asiakastietojärjestelmän (ASTI) kehittäminen huoltajien ja työntekijöiden käyttöön. ASTI:n rakentaminen on aloitettu varhaiskasvatuksesta. Huoltajat, varhaiskasvatusyksiköiden johtajat ja hallinnon työntekijät ovat osallistuneet varhaiskasvatukseen hakeutumisen sekä varhaiskasvatuspaikan päätösprosessin kehittämiseen. Varhaiskasva-

tuksen viestintäkanava toteutetaan osana asiakastietojärjestelmän kehittämistä.

Sisäisen asiakaskokemuksen kehittämiseksi on perusopetuksen, lukion ja Stadin aikuis- ja ammattiopiston opettajille kehitetty ja julkaistu uusi tiedottamiskanava "opehuone", jonka kehitystyötä jatketaan. Helppokäyttöisten ja käyttäjälähtöisten oppimisympäristöjen ja -työkalujen osalta aloitettiin opettajan arviointityötä helpottavan portfolio työkalun kehittäminen sekä uuden oppimisympäristön hankinta oppijoille.

Esiopetuksen hakuprosessia uudistettiin toimintakaudelle 2020–2021. Kahdella varhaiskasvatusalueella pilotoitiin kokeilu, jossa perheiden ei tarvinnut hakea esiopetuspaikkaa, vaan heille tarjottiin sitä tekstiviestillä oman asuinalueen oppilaaksiottoalueilta. Asiakkaat ottivat palvelun erittäin hyvin vastaan: 93%huoltajista vastasi viestiin ja suoraan tekstiviestillä paikan otti lopulta vastaan 880 perhettä eli enemmän kuin neljä viidestä.

Osallisuutta tukevien rakenteiden käytäntöjen kehittäminen

Osallisuutta tukevia rakenteita ja käytäntöjä on kehitetty oppijoiden ja henkilökunnan osalta. Oppilas- ja opiskelijakuntien toimintatapojen yhtenäistäminen on aloitettu mallintamalla parhaita käytänteitä. Myös käsikirjan kokoaminen oppijoiden osallisuuden mahdollisuuksista on aloitettu.

Osallistuva budjetointi lisäsi lasten ja nuorten osallistumisen mahdollisuuksia. Kaupungin peruskoulujen 6.–9.-luokkalaisten ja lukioiden oppijoiden kokonaisäänestysprosentti oli OmaStadi-äänestyksessä 31. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala sai viisi suunnitelmaa toteutettavakseen. Suunnitelmista kaksi on nuorten ja lasten ideoimia.

Nuorten läsnäolo ja puheoikeus -kokeilua toteutettiin toimialalautakunnissa. Kaupunginhallitus vahvisti 24.6.2019 kokouksessaan nuorisoneuvoston edustajien läsnäolo- ja puheoikeuden jatkamisen toimialalautakunnissa ja myös kasvatus- ja koulutuslautakunnassa nuorten edustajat jatkavat osallistumista.

Henkilökunnan, huoltajien ja oppijoiden osallisuutta on vahvistettu tilasuunnittelussa. Keväällä 2019 kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle on kehitetty ja mallinnettu pedagoginen suunnitelma tilasuunnittelua varten. Sen avulla on päiväkodin, koulun ja lukion henkilökunta otettu varhaisessa vaiheessa mukaan perusparannuksen tai uudisrakennuksen suunnitteluun. Kehittämiskohteena ovat henkilökunnan kuulemisen ja osallistamisen tapojen kehittäminen sekä huoltajien ja oppijoiden osallistaminen aiempaa monipuolisemmin. Kymmenen

14.04.2020

Asia/3

koulupihan korjaushankkeessa oppijat ovat päässeet osallistumaan pi-
hojen suunnitteluun virtuaalitekniologiaa ja 3D-mallinnusta käyttäen.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on tunnistettu johtamisen kul-
makiviksi eettinen johtajuus, asiakaslähtöisyys ja osaajien johtaminen.
Johtamisen keskiössä on vuorovaikutteinen johtaminen, jonka kautta
vahvistetaan henkilöstön osallisuutta ja edistetään yhdessä tekemistä.

Toimialalla noudatetaan myös sopimusta yhteistoiminnasta Helsingin
kaupungilla. Työnantajan ja henkilöstön välisen yhteistoiminnan tavoit-
teena on vahvistaa vuorovaikutusta, osallisuutta ja yhteistyötä. Yhteis-
toiminnalla halutaan varmistaa jokaiselle kaupungin palveluksessa ole-
valle mahdollisuus vaikuttaa oman työnsä ja työyhteisönsä kehittämi-
seen. Foorumit järjestetään palvelutasolla tai laajemmissa yksikköko-
konaisuuksissa vähintään kaksi kertaa vuodessa ja niiden toteutumista
seurataan ja arvioidaan henkilöstötoimikunnissa vuosittain.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Virve Vakiala, vuorovaikutusasiantuntija, puhelin: 310 86722
virve.vakiala(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Osallisuussuunnitelman väliarviointi
- 2 Osallisuussuunnitelman väliarviointi esitys

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 24.03.2020 § 53

HEL 2018-012860 T 00 01 00

Päätös

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

24.03.2020 Pöydälle

14.04.2020

Asia/3

Pöydällepanoehdotus:

Vesa Korkkula: Pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti yksimielisesti Vesa Korkkulan ehdotuksesta panna asian pöydälle seuraavaan kokoukseen.

18.12.2018 Ehdotuksen mukaan

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Virve Vakiala, vuorovaikutusasiantuntija, puhelin: 310 86722
virve.vakiala(a)hel.fi